

5. ELS FRONTALS DE L'ALTAR

QUADERN ALUMNE

El Monestir de Sant Joan de les Abadesses
i els objectes litúrgics

1. Què és l'altar?

L'altar és el lloc on se celebra l'Eucaristia o Missa. La litúrgia és el culte públic ofert a Déu per l'Església en nom de Crist, sacerdot per excel·lència. La litúrgia,

doncs, comprèn la missa, els sacraments, l'ofici diví i la celebració dels misteris de Crist a través de l'any litúrgic.

1.1. Vestim l'altar!

La litúrgia és presidida pel sacerdot des de l'altar, que és la part més digne de l'interior del temple, per aquest motiu es presenta vestit. Així, l'altar, revestit amb els palis o frontals per davant i els costats i, al damunt de la taula d'altar (també coneguda amb el nom d'ara) la creu i sovint caixes per a la reserva eucarística, reliquiaris i candeles, és el centre de

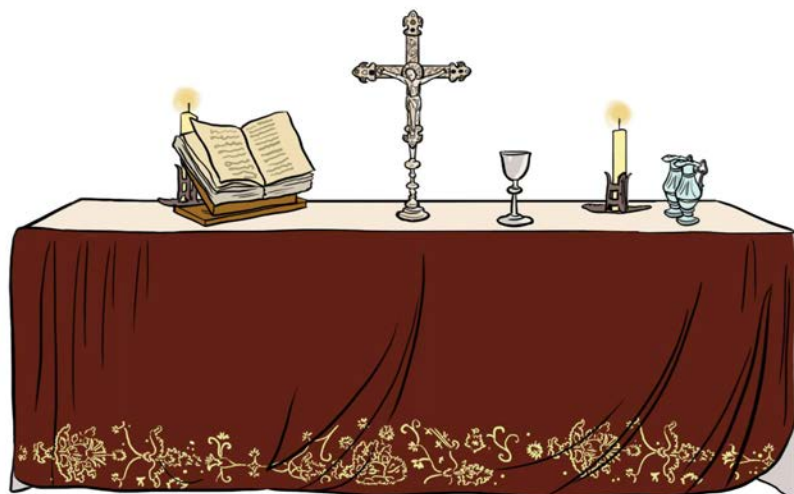
l'església, espai de veneració pels cristians. Els frontals d'altar i els objectes per fer la litúrgia, que s'han conservat a Sant Joan són d'una factura artística preciosa: llibres litúrgics, calzes, creus, frontals d'altar brodats... per aquest afany d'enriquir l'altar.

ACTIVITAT

1

Observa aquest dibuix, és un altar guarnit amb els objectes litúrgics i artístics, sabries identificar-los?

taula d'altar • frontal d'altar • calze • llibre litúrgic • candelles • creu d'altar

5. ELS FRONTALS DE L'ALTAR

els objectes litúrgics

ACTIVITAT

2

Busqueu al Museu els objectes litúrgics que apareixen a sobre de la taula de l'exercici anterior, quins heu trobat?

2. Els frontals d'altar

Un frontal d'altar és la peça que es col·loca davant la taula d'altar. Molt sovint també els altars romànics comptaven amb peces que cobrien els costats laterals de l'altar. Els materials emprats per la

producció dels frontals d'altar és diversa, sent la fusta el material més usual, encara que també s'utilitza la pedra, el teixit, el metall noble amb pedres precioses.

2.1. La pintura sobre taula

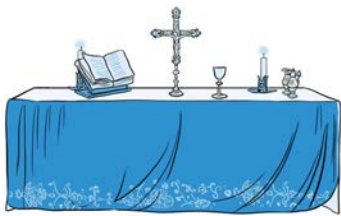
La pintura sobre taula s'utilitzava per a pintar els frontals d'altar als segles XI, XII i XIII. Són taules de fusta de forma rectangular on se sol representar al

centre la imatge del Crist en Majestat, la Mare de Déu o un Sant.

2.2. Els frontals tèxtils

Els frontals d'altar tèxtils d'època gòtica s'utilitzaven també com a vestimenta dels altars. Molts incorporaven brodats preciosos amb temes relacionats amb les grans solemnitats del calendari

litúrgic i, per això, els frontals es canviaven regularment seguint les festivitats.

5. ELS FRONTALS DE L'ALTAR

els objectes litúrgics

ACTIVITAT

3

Busqueu al museu els frontals que mostrem a continuació i feu una comparació, que tenen de diferent? De quins material estan fets?

- A.- són de fusta
- B.- són de fusta i teixit
- C.- són de fusta, metall i cotó

Quina tècnica artística s'ha aplicat en cada peça?

- A.- la mateixa, pintura a l'oli
- B.- tremp sobre fusta i pintura a l'agulla
- C.- colage

Quines representacions apareixen?

- A.- no en tenen
- B.- un és la Maredeu, l'altre no ho sabem
- C.- un sabem que era la Maredeu, l'altre, l'escena de la resurrecció i el tercer un sant

2.3. El Frontal de la Resurrecció

Aquesta peça va ser reconstruïda al 1975, amb motiu de l'obertura del museu. Al guardapols devia anar la inscripció brodada amb fil d'or, actualment a la part superior del teixit. Té aplicada l'escena de la

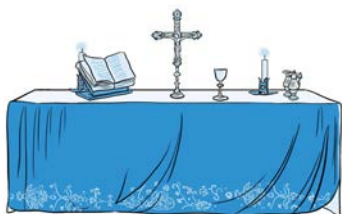
Resurrecció que representa Jesús amb el làbar sortint del sepulcre i els soldats romans adormits, en un paisatge. Als laterals, hi ha l'escut de l'abat Vilalba inserit en un losange dins d'un cercle.

ACTIVITAT

4

L'abat Vilalba és un dels abats que deixarà el seu escut d'armes a totes les obres que sufraga. Sabreu trobar aquest escut a alguna peça més del Museu, a part del Frontal de la Resurrecció?

La peça amb l'escut de l'Abat Vilalba és

5. ELS FRONTALS DE L'ALTAR

els objectes litúrgics

Dibuixa l'escut de l'Abat Vilalva, tal com van fer els artesans al frontal d'altar de la Resurrecció

3. Indumentària religiosa

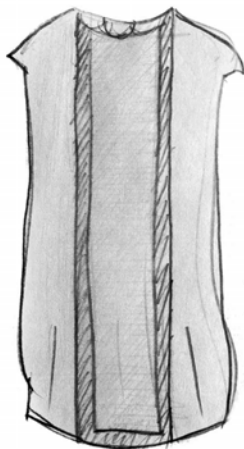
Cal parlar de la indumentària que vesteixen els clergues, per a per a les celebracions litúrgiques. En la litúrgia el símbol té un lloc important per expressar el misteri, allò espiritual que va més enllà de la matèria.

Els vestits que els sacerdots es posen per a les

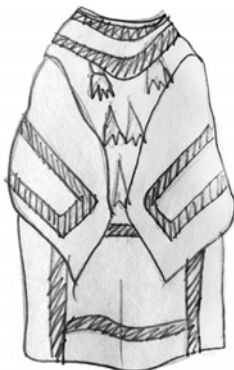
celebracions volen expressar la presència de Crist i alhora significar la missió.

El Monestir conserva una important col·lecció de teixits que servien per a les celebracions litúrgiques.

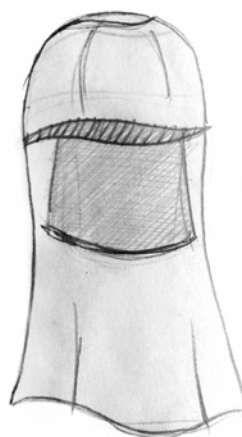
Descrivim tres tipus de peces que trobareu al museu:

CASULLA

CAPA PLUVIAL

DALMÀTICA

5. ELS FRONTALS DE L'ALTAR

els objectes litúrgics

.....és la peça utilitzada per el prevere i el diaca en els actes litúrgics al cor de l'església o a les processons a l'exterior del temple. El primer és el sacerdot i el diaca (servidor) és la persona que està al servei de la caritat i també assisteix a la litúrgia.

.....és la peça de vestir que duu el sacerdot que oficia la missa. Té un color diferent segons els temps litúrgic (morat a l'Advent, blanc a Nadal i Pasqua, etc.) o la festivitat que se celebra.

.....forma de túnica curta i d'amples mànigues utilitzada per el diaca en les celebracions litúrgiques.

A L'AULA

La majoria dels frontals d'altar medievals produïts a Catalunya, es conserven al Museu d'Art Nacional de Catalunya (MNAC), al Museu Episcopal de Vic i al Museu Diocesà i Comarcal de Solsona.

ACTIVITAT

En quins altres museus es conserven frontals d'altar provinents del Monestir de sant Joan de les Abadesses? Busqueu per internet aquesta informació i feu un llistat de les peces que trobeu.